

2012-03-14

PERSCOMMUNIQUÉ

De toepassing van de Europese wetgeving inzake liberalisering van de spoorwegen in België, Frankrijk, Duitsland en Nederland

door Xavier Deville en Fabienne Verduyn

In deze Working Paper wordt een omstandige en algemeen toegankelijke beschrijving gegeven van de liberalisering van de spoorwegen in België en de drie buurlanden. De Europese liberaliseringsrichtlijnen zijn vaak complex en worden in de verschillende lidstaten op een specifieke wijze geïmplementeerd. Daarom wordt stilgestaan bij de onderliggende drijfveren en economische theorieën van de Europese Commissie om netwerkindustrieën, die vroeger als natuurlijke monopolies werden beschouwd, te laten omschakelen naar concurrerende ondernemingen waarbij infrastructuur en exploitatie worden opgesplitst.

Daarna wordt voor België en de ons omringende landen Frankrijk, Duitsland en Nederland gekeken naar de implementatie van de Europese regelgeving. Hieruit blijkt dat er nogal wat verschillen zijn tussen de manier waarop de richtlijnen werden toegepast. Dit komt zowel tot uiting in de wijze waarop de opsplitsing van de infrastructuur en de vervoerdiensten binnen de spoorwegondernemingen werd doorgevoerd als de mate van openstelling van de markt voor goederen- en personenvervoer. In Nederland werd gekozen voor een volledig verticaal opgesplitste spoorwegonderneming waarin infrastructuur en exploitatie in twee aparte vennootschappen zijn ondergebracht. In Frankrijk is er een wettelijke scheiding maar niet in de feiten. In de overige bestudeerde landen wordt er gewerkt onder de vorm van een holdingstructuur. En ook bij deze laatste structuur blijken er verschillende vormen van implementatie te zijn, gaande van een holding die als een zuivere controlemaatschappij werkt zoals in Duitsland tot de Belgische holdingstructuur die niet alleen de moedermaatschappij is van het concern maar ook verantwoordelijk is voor de bouw, het onderhoud en het beheer van de stations en werkgever van al het spoorwegpersoneel. Ook inzake de openstelling van de spoorwegmarkt voor private spooroperatoren staan sommige landen veel verder dan andere. Zo is het Nederlandse en Duitse reizigersvervoer reeds lang toegankelijk voor derdebedrijven waardoor zich daar ondertussen een levendige concurrentie heeft kunnen ontwikkelen. De voordelen hiervan voor de consument zijn evenwel niet volledig meetbaar of bewijsbaar.

Zullen de door Europa opgelegde maatregelen voor de liberalisering van de spoorwegmarkt tot het gewenste level playing field leiden? Enerzijds blijken de private spooroperatoren te worden geconfronteerd met grote belemmeringen die toe te schrijven zijn aan de dominantie van de voormalige monopolisten in de lidstaten. Anderzijds blijkt uit de financiële analyse van de spoorwegmaatschappijen dat de bedrijfseconomische prestaties erg verschillen. De combinatie van betere balanscijfers met een grotere binnenlandse markt zorgt ervoor dat sommige grote spelers in Europa er financieel beter voorstaan en hierdoor een overwicht hebben tegenover de kleinere spoorwegmaatschappijen. Dit roept de vraag op of deze toestand op termijn niet zal leiden tot concurrentievervalsing. De gestelde onderzoeksvraag kan derhalve niet ongenueanceerd worden beantwoord.